

המצב הגיע לאבסורד טוטאלי: כל מעשלה רוצה שהשנייה תסגיר את סובלן

עסק בייש עולמי

צצמו — הופסקה הסיסה בלונדון. על כן, אם יוחזר סובלן לידי הקאפו המעופף שלו, יימסר לכולאיו בניו-יורק.

ממשלת הוד מלכותה רגילה לעסוק עם ממשלות רציניות, הפועלות על פי החלטות, והמחליטות על פי שיקול יסודי. אין היא רגילה למדינות הכסופות לשלטונן של זקן היסטרי, המחליט בהתרגשות רגעית החלטות המושגות לעסקיבייש, והנאלץ למחרת היום לשנות את החלטותיו. כי זהו הייחוד של ישראל.

חוץ מזה לא קיבלה הממשלה הבריטית דיווח מתאים מישראל. היא לא הבינה את כוחם האמיתי של הגורמים שקמו נגד מעשה הנבלה, ואת עוצמת התגובה הציבורית, שהפכה הסגרה גלויה לבלתיאפשרית. על-כן כאשר קם שריהפנים הבריטי והודיע כי בריטניה תצעה על אי-על להוביל את סובלן לניו-יורק, הכניס את עצמו לעסקיבייש משלו.

★ ★ ★

פקודה למשרתת

הממשלה הבריטית הופתעה לגמרי מן התגובה. בירושלים ובלונדון הוגשה לה מחאה רשמית מטעם ממשלת ישראל. שגרירה של בריטניה בישראל הגיש מחאה נגדית. הודעות נרגזות עפו הלך וחזור. תוך כדי כך נדהה המועד שנקבע לאג על לביצוע המעשה הנלוו, מיום ראשון ליום חמישי בשבוע.

כוננת ממשלת ישראל היתה הפוכה בדיוק מזו של ממשלת בריטניה: גם היא רצתה כי סובלן יוסגר לארצות-הברית — אך היא רצתה שהמלאכה הבויה תיעשה על-ידי הבריטים. בשניות פנימיות הגדירו חברי הממשלה את עצמם, בערך כך: "אנחנו ביוזנו את עצמנו די והותר. הסגרנו את האיש ללא משפט. אולם האנגלים רצו להעמיד פני גינטלמנים. הם נתנו לו לתפוח בהליכים משפטיים, ובזאת השפילו את ישראל. עכשיו הגיע הזמן שהם יכזו קצת את עצמם!"

חוץ מזה הרגיזה נוסחת הודעתו של שריהפנים את ממשלת ישראל במיוחד, ובצדק. לשר הבריטי היתה הזכות לדרוש מאל על להוציא את האיש, שהיא הביאה אותו לאנגליה. אך לא היתה לו שום סמכות לצוות על אל על לאן להביא אותו. כיוון הסיסה המקורית לא שינתה את המצב במאומה. כי להלכה, יכלה ממשלת ישראל לצוות על קברניט המטוס, דקה לפני נחיתתו בניו-יורק, לחזור על עקבותיו ולהחזיר את סובלן לישראל. לכן היתה ההודעה הבריטית עלבון צורב. היה זה כאילו אמר השר הבריטי לממשלת ישראל: "את משרתת אמריקאית. קחי את האיש והביאי אותו לארדון!"

★ ★ ★

פיניגפונג כראש אדם

מצב זה, היתה ההודעה הישראלית טכסיס מחוכם מאוד. היא החזירה את כורו הפיניגפונג — ראשו של סובלן — לידי הבריטים.

היה זה כאילו אמרה ממשלת ישראל ללונדון: "אם תחזירו לנו את סובלן, אנחנו נצטרך למסור אותו לציבוסלובקיה. דעו לכם כי מסירתו לישראל, כמוהה כגזילת מן האמריקאים. אם תעשו זאת, אחרי אזהרתנו המפורשת, איך תראו בעיני האמריקאים?"

המטרה לא היתה, איפוא, לקבל את סובלן בחזרה — אלא להיפק, להכריח את הבריטים למצוא דרך אחרת להסגרתו לידי מנגנון החוקש האמריקאי.

אם כי היה בה משום נצחון מוסרי לכוחות-האור בישראל, לא היתה עמדה זו של ממשלת-ישראל מוסרית ביסודה. למעשה הודתה הממשלה כי צורת-ההגירה היתה הסגרה מובהקת, וכי הסגרה זו היתה בלתי-חוקית ובלתי-מוסרית.

אך אם מודה הממשלה שעשתה עול לטובלן ולחוק הישראלי, לא די בכך שתסרב להשלים את המלאכה. ההגיונות וההיגיון מתייבבים כי הממשלה תסיק את המסקנה ההגונה הנובעת מהודאתה שלה — ותשתדל להתחיר את המצב לקדמותו לפני שנעשה החל.

במלים אחרות: על ממשלת ישראל לדרוש בפירוש את החזרת סובלן למטוס אל על, על-מנת שהאיש יוחזר לישראל ויהנה כאן מן הזכויות המשפטיות שנגולו ממנו בכוח הרוצץ בצורה שפלה ושרירותית.

★ ★ ★

"הבאנו סובלן אליכם..."

אשר הגיעה השבוע מלחמת-העצבים לונדון-ירושלים לשיאה, לא היה ברור כל עיקר איך תסתיים.

רק דבר אחד ברור: הפרשה הפכה לעסקיבייש, ששום אדם אחראי בלונדון ובירושלים לא ידע עוד איך לצאת ממנו. כולם יחד היו תקועים בבוק עמוק — וכל צעד נוסף רק הכניס אותם לבנייה עמוקה יותר. המצב כולו היה בחזקת אבסורד טוטאלי.

למען הבריאות הציבורית של ישראל, יכול להיות לפרשה רק סיום מוצלח אחד: החזרת סובלן לישראל, עריכת מאבק משפטי על זכותו לקבל אשרה על-פי חוק השבות, ואם יפסיד בו — הענקת הזכות לטובלן לצאת את הארץ בכל דרך ולכל כיוון שיחפוץ.

רבים קיח השבוע כי אומנם יזכו לראות את מראהו של סובלן, כשהוא יורד מן המטוס בלוד — מראה שיהיה אישור סופי לניצחון הצדק והחוק. ליצנים אף הכינו הימנון למאור רע: "הבאנו סובלן אליכם..." אולם הסיכויים לכך אינם טובים.

* לפי כל הסימנים, אין ממשלת ארצות-הברית עצמה מעוניינת במיוחד בהחזרת סובלן, והיא לא הפעילה עד כה שום לחץ בנידון. הלחץ בא מצד שני מנגנוני-החוקש האמריקאיים: הסיאייאיי. (המוסד המרכזי לביון, המקביל למוסד הישראלי) והאף-בי-איי (הבולשת הפדרלית, שתחלק ממנה מקביל לשיבית הישראלי). שני המוסדות האלה רגישים לעניין זה במיוחד, אולי מפני שמשפטו של סובלן היה מפוקפק ביותר, ומפני שברישתו היוותה לגביהם כישלון מיקצועי מביש.

ברודי סודות כינסה גולדה מאיר, ביום החמישי האחרון, את צורכי העתונים היומיים. אחרי שהשביעה את כולם לשמור על הסוד עד נשימתם האחרונה, סיפרה להם על החלטה כמוסה שנתקבלה באותו יום, בהתייעצות בלתי-רשמית של כמה שרים: להורות לא-על שתסרב לקבל לידה את ד"ר רוברט סובלן בלונדון. אם יועלה סובלן בכוח למטוס של אל על, יחזיר אותו קברניט המטוס לישראל.

כמו תמיד, כשאחד מגדולי המדינה מכנס את צורכי העתונים בסוד, היתה גם לפגישה זו מטרה פשוטה: למנוע את הפירסום. גולדה תבעה להעלים את הידיעה, כדי למנוע התחדדות היחסים עם לונדון. היא מסרה לעורכים כי סובלן עלול להגיע לארץ כמעט בכל רגע.

העורכים הנאמנים השתיקו את הידיעה, כמו תמיד. אולם כעבור יומיים, במוצאי-שבת, הבינה גם הממשלה שאין עוד טעם להעלימה. עתונאי לונדון אינם דומים לעורכים בתלאיבי, והם גילו את הסוד חיש מהר.

★ ★ ★

הקואליציה הגדולה

ידיעה חישמלה את הארץ יותר מכל ידיעה בשנה האחרונה. כל מאוין תפס את משמעותה: הממשלה חזרה בה לחלוטין מהחלטתה להסגיר את סובלן, נכנעה כניעה ללא-תנאי בפני דעת-הקהל הנסערת.

היה זה אישור מפואר לכך כי גם במדינת ישראל, בתנאים של 1962, אין השלטון יכול להתעלם מרצון האומה. ההחלטה להסגיר את סובלן היתה החלטתו של איש אחד: דויד בן-גוריון. אולם התנועה הציבורית האדירה, ששברה את החלטתה, היתה מורכבת מכוחות רבים, ביניהם:

- כוחה של העתונות, בהנהגת עתון חופשי שאי-אפשר להשתיקו או לשחור.
- פעולת-רגילה עקשנית בכנסת, בניצוחם המזהיר של הדוקטורים — ח"כ תרות יוחנן באדר וחי"מ מ"ם חנן רובין (ראה במדינה), שזכו לתואר הכולל: הבאדרובין.
- שותפי הקואליציה, ובראשם שר אהודת-העבודה ישראל ברי-הודה, שאומנם השלימו עם מעשה-הנבלה שנעשה, אך תבעו, כתנאי לכך, את סילוק ידי ישראל מהשלמת ההסגרה. היתה לכך חשיבות מיוחדת בפרשה זו, מאחר שחברת אל על כפופה, במקרה, למשרדו של ברי-הודה.
- התעוררותם של אנשי-מצפון ואנשי-משפט במפא"י עצמה, ביניהם היועץ-המשפטי לשעבר, יעקוב-שמשון שפירא, פרקליטו של סובלן ד"ר ארי אנקוריון, ורבים אחרים.
- ובעיקר: ההתעוררות הספונטאנית של דעת-הקהל עצמה, שהקימה את המערכה ונתנה לה את הדחיפה הרגשית העצומה.
- היתה זו אותה הקואליציה הגדולה שהפילה את הממשלה בשיא פרשת-לבון, ושהכריחה את הממשלה לחזור בה מהצעת חוק לשון הרע.

★ ★ ★

"שפתי-אשפתות נאציות"

ערב המיפנה עוד נמשך בעולם כולו מסע-ההסברה למען סובלן, שפגע קשות בשמה של ישראל. בעונוי השמאל החופשי בתריסר ארצות הופיע גילוי-דעת של כמה אנשי-רוח אמריקאיים, שתבעו מבריטניה להעניק מיקלט מדיני לסובלן. אחרי פירוש תמציתו של פרטי מישפט סובלן (העולם הזה 1299) קבע הכרוז:

"סובלן חבר לטוס לישראל, מדינה שהוקמה כמיקלט ליהודים נרדפים. אולם הניו-יורק טיימס ציטט דובר ישראלי שאמר כי, ממשלת ישראל חוששת פן ישראל תהפוך למיקלט לנוכלים יהודיים."

אנו טוענים כי מפסוק זה נודף ריח שפתי-אשפתות של גרמניה הנאצית. היהודים המעטיס-יחסית, שנמלטו מן השואה הנוראה, בה ניספו שישה מיליון יהודים בגרמניה הנאצית, הוגדרו על-ידי הרייך השלישי תמיד כנוכלים יהודיים. לאחר מכן, כאשר הם פרצו בגבורה את המצור הבריטי, יישבו את הארץ והקירבו את חייהם למען הקמת ישראל, היו גם הם, מבחינה טכנית, בלתי-חוקיים, בדיוק כמו ד"ר סובלן.

ממשלת ישראל, לא זה בלבד שפעלה בחיפזון מביש — הרי אפילו לאייכמן ניתנו כמה חודשים בבית-ההשפטי! — אלא שהפרה את כל החוקים, ובכלל זה גם חוקיה שלה עצמה! אחרי פירוש כל מעשיה הבלתי-חוקיים של ממשלת ישראל, פנו החותמים — ביניהם כמה יהודים חשובים — אל העם הבריטי בתביעה להוכיח את עליונותו המוסרית, להעניק לסובלן מיקלט.

אולם החותמים, כמו רבים אחרים, לא הבינו כראוי את מצבה האמיתי של בריטניה. אומנם, בניגוד לממשלת ישראל, מכבדת בריטניה את חוקיה ואת בתי-המשפט שלה, והיא נתנה לסובלן אפשרות מלאה למצוא את ההליכים המשפטיים — שהיו חסרי-טיכוי מלכתחילה, אך ממשלת בריטניה לא יכלה לתת לאיש מיקלט.

כי ממשלה זו תלויה כל כולה ברצונה הטוב של ממשלת חשינטון, היא שותפת לסודות האטומיים האמריקאיים, סוכמת על אמריקה שתכריח את האירופים לקבלה לשוק המשותף שלהם. היא לא רצתה להרגיז את מנגנוני-החוקש האמריקאי ואת הקונגרס.

כך הועמד שריהפנים הבריטי במצב קשה. הוא ידע שעליו להסגיר את סובלן לאמריקאים, אך לפי החוק הבריטי, אסור לו לעשות כן. הוא גם לא רצה לתת פיתוחן-פה לאופוזיציה, בשעה שממשלת

השמרנים מוצאת במצב הירוד ביותר שלה מזה עשר שנים. על כן מצא השר, הנרי ברוק, פתרון גאוני: שישראל תעשה את המלאכה הבוזייה. חשבוננו היה פשוט למדי: ממשלת ישראל העלתה את סובלן על מטוס, מסרה אותו לידי חלש אמריקאי ושלחה אותו לניו-יורק. רק במקרה — בגלל טכסיסו הנואש של סובלן

הגשתי הצעה לאי-אמון בממשלה. בינן הביע שבעיות-רצון ושלה לי ברכה שאצילת בהופעתה".

היתה זו הופעה בלתי-רגילה: כל סיעות האופוזיציה, ללא יוצא מן הכלל, תמכו ב"הצעה החרותית". לכל סיעה היו נימוקים משלה, אך את כולן הדריכה דאגה אחת: שהתנהגות ברי-הודה עשויה לפגום פגם חמור בהליכים הפארלמנטריים, ובזכויות האופוזיציה.

התוצאה היתה בלתי-נמנעת — כפי ש"ניבא אותה באדר בראשית דבריו: 58 ידיום

קואליציוניות הרומ, כנגד 40 נציגי ה"אופוזיציה."

יחסי חוץ

שכר והפסד

קוננו (בראזאווי): גדולה פי 15 מישראל. אוכלוטיה — פחות ממחצית אוכי לוטיית ישראל. יודעים קרוא וכתוב: 15 אחוז. בוגרי אוניברסיטאות: פחות מ-20 איש. עדיין ישנן תופעות של אכילת-אדם.

מישטר של מפלגה אחת, ללא אפוזיציה. שלטון-יחיד של האב פולברט יולו, כומר קאתולגי בעל אשה וילדים, ידיו הטוב ב" יותר של מאיס צ'ומבה. הכנסה ממוצעת לנפש: 10 ל"י לחודש.

הקהילה המרכזי-אפריקאית:

גדור ליה פי 25 מישראל. אוכלוטיה — כשני שלישים מאוכלוטיית ישראל. יודעים קרוא וכתוב: 8 אחוזים. בוגרי אוניברסיטאות: 10 איש. הברה, באנגי, היא העיר היחידה. מישטר של מפלגה אחת. הכנסה ממוצעת

לנפש: 10 ל"י לחודש.

תיאור פשוט זה של שתי המדינות ה"אפריקאיות הראשונות, בהן ביקר נשיא המדינה בסיוורו הנוכחי, מצביע על האור והצל של המדינות הישראליות ביבשת ה"שחורה."

ישראל השכילה להתקשר בהקדם עם מסי פלי ניכר של מדינות המוכנות לתמוך בה בגלוי, יש לקבל זה מישקל באו"ם, כי לכל מדינה יש קול שווה בעצרת, והקולות (המשך בעמוד 110)

